

Turkis

JURIDISK RÅDGIVNING
FOR KVINNER

ÅRSRAPPORT
2007

FORORD

Denne rapporten gir en oversikt over JURKs virksomhet i 2007.

Årsrapporten brukes både internt og eksternt. Den fungerer som en kortfattet orientering til nye saksbehandlere i JURK, og blir distribuert til bevilgende myndigheter. Den blir videre benyttet av enkeltpersoner, organisasjoner, offentlige organer og andre interesserte. Rapporten kan bestilles ved henvendelse til JURK, eller hentes på vår hjemmeside www.jurk.no.

For de som er interessert å vite mer om JURKs arbeid, anbefaler vi å ta direkte kontakt med oss, da denne rapporten ikke er tilstrekkelig til å gi et uttømmende bilde av vår virksomhet.

Rapporten bygger i stor grad på oppsett fra tidligere årsrapporter. Det gjør det enklere å sammenligne driften fra år til år.

Oslo, mars 2008

Kari Arnetveit
Daglig leder

Henriette Clausen
Tidligere fungerende daglig leder

INNHOLDSFORTEGNELSE

FORORD	2
1 PRESENTASJON	5
1.1 INNLEDNING	5
1.2 FORMÅL	6
1.3 JURKS VIRKSOMHET ER TREDELT	6
1.4 JURKS ORGANISASJON	6
2 ØKONOMI OG DRIFT	9
2.1 FINANSIERING	9
2.2 DRIFT	10
2.3 ÅRETS REGNSKAP	12
2.5 ULØNNET ARBEID I 2007	15
3 SAKSMATERIALE OG METODE	16
4 OPPLYSNINGER OM DE RÅDSØKENDE	18
4.1 BOSTED	18
4.2 STATSBOGERSKAP	19
4.3 SIVIL STATUS	19
4.4 ALDER	20
4.5 YRKE OG FORSØRGELSESKILDE	20
4.6 HVORDAN FIKK KVINNEN KJENNSKAP TIL JURK?	21
4.7 HVORFOR KVINNEN OPPSØKER JURK FREMFOR ANDRE RETTSHJELPERE	22
4.8 HVORVIDT KVINNEN HAR VÆRT I KONTAKT MED ANDRE RETTSHJELPERE ANGÅENDE DETTE JURIDISKE PROBLEMET	23
5 OVERSIKT OVER RETTSOMRÅDENE	24
5.1 EKTESKAP	24
5.2 BARN OG FORELDRE	25
5.4 TRYGDE-, SOSIAL- OG FORVALTNINGSRETT	26
5.5 ARVERETT	27
5.6 BOLIGRETT	27
5.7 AVTALERETT	28
5.8 GJELD	28
5.9 ARBEIDSRETT	28
5.10 RETTSHJELPSRETT	29
5.11 ERSTATNING/FORSIKRING	29
5.12 UTLENDINGSRETT/INTERNASJONAL PRIVATRETT	29
5.13 FENGSELSRETT	30
5.14 MISHANDLING AV KVINNER	30
6 GRUPPENES ARBEID	34

7. ULIKE RETTSPOLITISKE GRUPPER	39
8 ANNET RETTSPOLITISK ARBEID, INFORMASJONSARBEID OG AVHANDLINGER	40
9 INTERN SKOLERING	41
9.1 GENERELT	41
9.2 OPPLÆRINGSUKEN	42
9.3 GRUPPENES OPPLÆRING	42
9.4 FOREDRAGSLUNSJ	42
10 INTERNASJONALE SAMARBEIDSPROSJEKTER I 2007	43
11 STUDIETUR	47
12 MEDARBEIDERE 2007	48

1 PRESENTASJON

1.1 INNLEDNING

I 1974 ble Juridisk Rådgivning for Kvinner (JURK) startet som et grunnforskningsprosjekt, etter initiativ fra kvinnelige jurister og jusstudenter som arbeidet i Kvinnesaksgruppen ved Det Juridiske fakultet. Gjennom sitt arbeid oppdaget de en utbredt mangel på rettskunnskap blant kvinner. Det viste seg at det skulle svært mye til før kvinnene tok kontakt med rettshjelpsapparatet. Et annet problem var at kvinner som hadde tilegnet seg juridiske kunnskaper også hadde vanskeligheter med å bruke dette i sin egen situasjon. I ettertid har arbeidet i JURK bekreftet resultatene fra undersøkelsen.

Lovverket er i dag formelt kjønnsnøytralt. Ved praktiseringen viser det seg imidlertid at kvinner ofte kommer dårligere ut av konfliktsituasjoner enn menn. Kvinners livssituasjon er i perioder svært ulik menns. Dermed vil formelt kjønnsnøytrale rettsregler ikke føre til reell likebehandling. I tillegg har menn gjennomgående mer rettskunnskap enn kvinner. Erfaring viser at kvinner også har vanskeligere for å orientere seg i, og benytte seg av det tradisjonelle rettsapparatet.

Dagens medarbeidere i JURK konstanterer at vi fremdeles er en viktig aktør også i 2007. Organisasjonen har en evne til å tilpasse seg de rettslige utfordringer som til enhver tid foreligger, og vi har slett ikke erfart at behovet for vår virksomhet har avtatt. Vi ser det derfor som gledelig at JURK fremstår som en sterk organisasjon, med en jevn tilstrømning av kvinnelige jusstudenter som ønsker å bruke noe av sin studietid til å bistå JURKs klienter.

JURK blir drevet med dispensasjon fra advokatmonopolet. Dispensasjonen er gitt av Justisdepartementet. Vi gir gratis juridisk bistand til alle kvinner som oppsøker oss. Med de lave inntektsgrenser lov om statlig fri rettshjelp opererer med, er dette særlig viktig. Vår rettshjelp gis utelukkende til kvinner, og det stilles ingen øvrige vilkår. Dette medfører at JURK blir kontaktet av kvinner fra alle sosiale lag.

Flere av de rådsøkende gir uttrykk for at de foretrekker kvinnelige saksbehandlere. Mange føler at de oppnår bedre forståelse for sin situasjon, og oppgir at de kommuniserer bedre med kvinnelige rettshjelpere i forhold til mannlige. Likestillingsloven gir oss hjemmel for slik drift. En avhandling fra 1995 skrevet av to tidligere JURKere, Hildur Nilsen og Tone Christin Galaasen, viste at bare 10 % av landets praktiserende advokater var kvinner, selv om det hvert år blir uteksaminert like mange kvinnelige som mannlige jurister. Ifølge Tilsynsrådet for advokater og Justisdepartementet var andelen kvinnelige advokater i 1999 økt til 16 %. Årsrapporten fra Den norske advokatforening for 2006 viste at 27 % av foreningens medlemmer er kvinner. Ønsker man en kvinnelig rettshjelper, er tilbudet med andre ord fremdeles begrenset.

JURKs drift finansieres hovedsaklig gjennom bevilgninger fra staten ved Justisdepartementet, Oslo kommune, andre kommuner og fylkeskommuner samt Universitetet i Oslo

1.2 FORMÅL

JURKs hovedformål er å bekjempe kvinneundertrykking og å bedre kvinners rettsstilling. Organisasjonen ønsker å benytte kunnskapen om lovverket til å gi råd og veiledning til kvinner.

Erfaringene JURK får gjennom den praktiske rettshjelpen kanaliseres til rettpolitisk arbeid. Dette har vært og er selve bærebjelken i ideologien som ligger bak JURKs eksistens. Vår kunnskap om kvinners faktiske rettslige situasjon viderefremmes til samfunnet, og på den måten får rettshjelpen en betydning utover den konkrete hjelpen den enkelte kvinne får.

1.3 JURKS VIRKSOMHET ER TREDELT

1.3.1 Gratis rettshjelp til kvinner

Vi yter gratis rettshjelp til kvinner i ulike rettslige konfliktsituasjoner. Det vil si at vi prøver å ivareta den radsøkendes interesser ut fra gjeldende rett, gjennom saksbehandling og partsrepresentasjon.

1.3.2 Rettpolitisk arbeid i et kvinneperspektiv

Det prinsipielle arbeidet drives ut i fra de erfaringer vi gjør gjennom den konkrete rettshjelpen. Det kvinnepolitiske perspektivet står i sentrum. Dette vil si at vi vurderer kvinners rettsstilling etter gjeldende rett, og kommer med forslag til forbedringer der det er nødvendig for å oppnå reell likestilling. På enkelte rettsområder er det også ønskelig med regler som ivaretar og respekterer kvinners spesielle behov.

Det rettpolitiske arbeidet ivaretas blant annet gjennom utarbeidelse av høringsuttalelser til nye lovforslag, påvirkning av offentlige instanser, deltakelse i samfunnsdebatten ved foredrag, avisinnlegg med mer.

1.3.3 Forebyggende arbeid

En viktig del av JURKs virksomhet er forebyggende rettshjelp og rettsinformasjon. JURK arbeider under målsetningen "hjelp til selvhjelp". Vi legger i stor grad vekt på kunnskapsformidling, konkret og generelt, for å gjøre kvinner i stand til selv å løse sine juridiske problemer.

Det forebyggende arbeidet er en svært viktig del av JURKs arbeid for å demme opp for den bevisste eller ubevisste kvinneundertrykkingen som skjer i det norske samfunnet.

1.4 JURKS ORGANISASJON

1.4.1 Organisasjonsstruktur

JURK drives etter prinsippet om flat struktur. De enkelte organer er Fellesmøtet, Styret, daglig leder, saksbehandlingsgruppene, rettpolitisk gruppe (RPG), strukturendringsgruppe (SEG) og public relations gruppe (PR). JURK har også prosjektgrupper som arbeider med spesifikke emner.

Fellesmøtet

Fellesmøtet (FM) er JURKs øverste organ og består av alle medarbeiderne. Fellesmøtet skal vurdere og fatte vedtak av økonomisk, faglig, politisk og prinsipiell viktighet om JURKs anliggender. Organet har delegasjonsadgang til andre i organisasjonen. Daglig leder og alle saksbehandlere har møteplikt på Fellesmøtet. Fellesmøtet avholdes hver fjerde uke.

Styret

Styret består av en saksbehandler fra hver av saksbehandlingsgruppene, samt en observatør. Styret har møter hver uke, og er ansvarlig for oppfølging av budsjett og regnskap, ansettelse av nye medarbeidere og behandling av permisjonssøknader. Videre har styret ansvar for å fordele midler til eksterne kurs og konferanser, og for å forberede saker til FM og internseminar.

Daglig leder

Daglig leder administrerer den daglige driften av JURK. Dette innebærer arbeid med den utadrettede virksomheten, PR, økonomiforvaltning og administrasjonsarbeid. Daglig leder arbeider full tid, og er ansatt for en periode på to år med mulighet til forlengelse.

Saksbehandlingsgruppene

Saksbehandlingen skjer i grupper som består av 5 eller 6 medarbeidere. I 2007 hadde JURK tre grupper. Her blir sakene diskutert og svarbrevene til klient godkjent. På dette møtet deltar også en som har arbeidet som saksbehandler i et år, nedtrapper. Gruppen er kollektivt ansvarlig for den enkelte sak, men det er alltid én saksbehandler som er kontaktperson og hovedansvarlig overfor den rådsøkende. JURK benytter faglig ekspertise på Universitetet i Oslo, i de ulike departementene og på andre offentlige kontorer dersom det er nødvendig for saksbehandlingen. Enkelte private advokater er også behjelpelige med faglig veiledning.

Den kollektive arbeidsformen er valgt både ut fra et rettssikkerhetshensyn, og av hensyn til den enkelte saksbehandler. Vi innser de faglige begrensninger som kan ligge i at alle medarbeiderne er studenter, men vi mener dette blir kompensert gjennom en slik arbeidsform.

De tre saksbehandlergruppene er spesialisert på hver sine felt som følger:

- Gjelds-, fengsels-, volds- og mishandlingssaker.
- Arbeids-, trygde-, og sosialsaker.
- Bolig-, odelssaker, utlendingsrett og internasjonal privatrett.

Alle gruppene behandler pengekrav, arve-, barne- og familierettslige spørsmål.

Rettspolitisk gruppe (RPG)

Rettspolitisk gruppe koordinerer og samordner det rettspolitiske arbeidet i JURK. RPG består av minst en saksbehandler fra hver saksbehandlingsgruppe. RPG er ansvarlig for å godkjenne alle høringer, brosjyrer og artikler som publiseres.

Strukturendringsgruppe (SEG)

Strukturendringsgruppens mandat er å gjennomgå og utarbeide forslag til endringer i JURKs organisasjonsstruktur på områder hvor dette anses nødvendig. Videre har gruppen ansvar for JURK sitt bibliotek.

PR-gruppen

PR-gruppen har ansvar for JURKs profil utad. Dette omfatter informasjonstiltak rettet mot klienter, oppdatering av hjemmesider og utgivelse av Jurkebulletine. Gruppen er videre ansvarlig for utforming av alt generelt informasjonsmateriell.

1.4.2 Saksmottak

JURK tar imot henvendelser per brev, telefon eller ved personlig fremmøte. Vi tar ikke imot saker per e-post.

Tilholdssted og telefonvakt

JURK har kontor i Arbinsgate 7.

I 2007 hadde JURK telefonvakt på telefonnummer 22 84 29 50 til følgende tider:

Mandag og onsdag fra kl 9-15

Tirsdag kl 17-20

Mottak av rådsøkende

JURK har kontortid for personlig fremmøte til følgende tider:

Tirsdag kl 12-15 og kl 17-20

I tillegg hadde JURK i 2007 mottak på Blindern annenhver fredag første halvår og annenhver onsdag andre halvår. Videre hadde JURK mottak i Bredtveit fengsel, forvarings- og sikringsanstalt (Bredtveit) annenhver onsdag, samt i Sarpsborg, Skien og Sandefjord fengsel en gang i semesteret.

2 ØKONOMI OG DRIFT

2.1 FINANSIERING

2.1.1 Justisdepartementet

Justisdepartementet tildelte i ordinære bevilgninger for 2007 kr 2 612 452. Midlene skal i hovedsak brukes til konkret juridisk rådgivning.

2.1.2 Oslo kommune

I 2007 fikk JURK kr 440 000 i ordinær støtte fra Oslo kommune.

2.1.3 Andre fylker og kommuner

Vi søker alle landets fylkeskommuner og kommuner om støtte til å dekke våre utgifter i forbindelse med henvendelser fra kvinner i deres kommuner.

I 2007 utgjorde disse bevilgningene totalt kr 74.000.

Tilskudd fra kommuner og fylkeskommuner	Beløp i kr
Bærum fylkeskommune	5000
Rogaland fylkeskommune	10000
Hedemark fylkeskommune	10000
Nordland fylkeskommune	10000
Surnadal kommune	500
Vest Agder fylkeskommune	5000
Kristiansund kommune	5000
Melhus kommune	5000
Vefsn kommune	2500
Porsgrunn kommune	5000
Øygarden kommune	3000
Sandøy kommune	2000
Frei kommune	5000
Gjesdal kommune	6000
Totalt:	74 000

2.1.4 Universitetet i Oslo (UiO)

Universitetet i Oslo har også i år betalt for våre lokaler, strøm, telefon og postgang. Dette er av avgjørende betydning for vår eksistens.

2.1.5 Fredrikke Tønder Olsen og Martha Webergs legat

Bakgrunnen for legatet er et testament etter Fredrikke Tønder Olsen. Hun bestemte at avkastningen av en av hennes eiendommer skulle tilfalle utgiveren av bladet «Norges Kvinder», med pålegg om at bladet fortsatt skulle utgis etter følgende formål:

- Større makt og innflytelser til kvinner
- Kamp mot den overhåndtagende materialisme og senkede moral

- Arbeide for et renere og bedre samfunn og en skjerpet rettsoppfatning i sedelighetssaker
- Oppdragelse av en målbevisst ungdom

Utgiver av «Norges Kvinder» var Martha Weberg, og ved hennes død i 1942 gikk avkastningen og forlagsrettighetene i arv til hennes døtre. Det ble etter hvert opprettet et legat i samarbeid med Norske Kvinners Nasjonalråd, men etter noen år måtte bladet og senere Norske Kvinners Nasjonalråd opphøre.

De gjenværende i legatstyret var enige om at det måtte treffes en ordning med hensyn til en best mulig oppfølging av legatets formål. Etter en sondering fant styret ut at JURKs arbeid tilfredsstilte intensjonene og formålet bak legatet. Den årlige avkastningen av legatet tilfaller nå JURK, og legatet har fortsatt det samme navn.

I legatets fagkomité sitter til enhver tid Dekanus ved Det juridiske fakultet, leder av Norges Kvinne- og Familieforbund og daglig leder i JURK. Det fjerde medlemmet skal velges blant kvinnelige dommere i Borgartings lagmannsrett. Det ble ikke utbetalt midler fra legatet i 2007.

2.1.6 Annen økonomisk støtte

Finansieringskilder	beløp
Studentsamskipnaden	70.000
Den Norske Advokatforening	3.000
Norges Juristforbund	4.000
Bevilgninger totalt:	77.000

2.1.7 Problemer med finansieringen

JURK har helt fra starten i 1974 hatt problemer med finansieringen av driften. Vi bruker unødige mye tid og ressurser på å skaffe bevilgninger. Avhengigheten av politisk velvillighet til å støtte oss, og stor usikkerhet om beløpets størrelse gjør en langtidsplanlegging og dermed en effektiv planlegging av økonomien vanskelig. Midlene våre er i hovedsak forbeholdt saksbehandling. Derfor må vi søke om ekstern støtte til prosjekter, deltakelse på seminarer, studietur og annet.

2.2 DRIFT

JURK har i 2007 hatt full drift fra uke 1 til og med uke 50. JURK var stengt i påskeuken.

JURK ønsker å foreta mer oppsøkende virksomhet for å nå de kvinnene som har minst ressurser. Vi ønsker videre å arbeide mer rettspolitisk og være en aktiv deltaker i samfunnsdebatten. JURKs overordnede målsetting er å forsøke så langt råd er å avhjelpe mest mulig av det udekkede rettshjelpsbehovet i samfunnet. Utfordringen blir å disponere ressursene på en mest mulig hensiktsmessig måte.

Medarbeiderne får kun betalt for 16 timers uke, mens den faktiske arbeidstiden er omtrent det dobbelte. Se for øvrig eget punkt om gratisarbeidet.

De fleste av medarbeiderne må ta opp studielån ved siden av arbeidet i JURK, og studiene blir som regel forsinket med minst ett semester. Medarbeidernes idealisme er derfor en forutsetning for JURKs eksistens.

Med den organisasjonen og det antall medarbeidere vi har i dag, er grensen nådd for hva vi kan klare av økning i antall saker. Avhengig av andelen muntlige besvarelser og mengden av arbeidskrevende saker, kan JURK i dag yte juridisk bistand til ca 3 000 klienter i året.

2.3 ÅRETS REGNSKAP

2.3.1 Inntekter/utgifter

2007	Budsjett 2007	Regnskap 2007
Utgifter		
Lønn / feriepenger		2 273 010
Arbeidsgiveravgift		319 299
Sum lønnskostnader	2 700 000	2 592 284
Kontorrekvisita	70 000	32 310
Trykking, porto, kopi	120 000	105 675
Bøker, abb, gaver	30 000	18 423
Kolonial	30 000	22 351
Skolering	100 000	49 032
Reisekostnader	30 000	4 820
Diverse, inkl. data	80 000	107 750
Forsikring	30 000	38 029
Internasjonal gruppe	10 000	-
Studietur	30 000	30 735
Prosjekter	100 000	-
Asylprosjektet	142 000	76 622
Sum driftskostnader	731 329	454 812
TOTALSUM KOSTNADER	3 431 329	3 047 098
Inntekter		
Overført fra 2006		693 932
12-konto		
Total IB 2007	-	693 932
Bevilgninger		
Justisdepartementet	2 612 452	2 612 452
Oslo kommune	440 000	440 000
Øvrige kommuner, fylker	30 000	52 000
SiO	70 000	70 000
Sum bevilgninger	3 152 452	3 174 452
Andre inntekter		
Asylprosjektet		-
Diverse		22 000
Legat	10 000	-
Brosjyrer og kontrakter		
Prosjekter/skolering		21 000
Sum andre inntekter	10 000	43 000
SUM INNTEKTER	3 162 452	3 911 384
Sum periode	3 162 452	3 217 452
INNGÅENDE BALANSE		
Ny saldo	-	
Årsresultat	(268 877)	864 286

2.4 PROSJEKTREGNSKAP

JURK har i 2007 hatt enkelte prosjekter som ikke har gått via vår konto hos Senter for Statlig Økonomistyring, region Trondheim. Begrunnelsen for dette er at bidragsyter har krevd en egen konto for disse prosjektene.

2.4.1 Litauenprosjektet, oppstart av studentdrevet rettshjelpstiltak i Vilnius finansiert av FOKUS, DnB NOR kontonummer 5010.06.14097

Inn på konto	kr
Inngående balanse 2007	833,07
Overføring fra FOKUS 1	105 241
Overførsel FOKUS 2	96 848
Renter	80,59
Sum	203 002,7
Ut av konto	
Overførsel WIIC 1	82 748
Refusjon til JURK for utlegg	6400
Overførsel WIIC 2	106 877
Refusjon prosjektreise	6445
Transaksjonskostnader	20
Bankgebyrer	131,91
Sum	202 622
Inngående balanse 2008	380,69

2.4.2 Latviaprojektet, samarbeid med Resource Centre for Women (Marta senteret) DnB NOR kontonummer 5010.06.03648

Inn på konto	kr
Inngående balanse 2007	4115,77
Overførsel FOKUS	247 911
Overførsel FOKUS 2	145 341
Overførsel fra FOK	85 000
Renter	191,78
Sum	482 559,6
Ut av konto	
Overføring til Resource Centre for Women 1	209 830
Overføring til Resource Centre for Women 2	85 030
Overføring til Resource Centre for Women 3	156 161
Prosjektreise	3 344
Refusjon utlegg JURK	23 626,33
Transaksjonskostnad	17
Bankgebyrer	246,67
Sum	478 255
Inngående balanse 2008	4 304,55

2.4.2 Samarbeid med ICCPG Guatemala, finansiert av NORAD og FOKUS DnB NOR kontonummer 5010.06.03621

Inn på konto	kr
Inngående balanse 2007	218 336,05
Overføring fra FOKUS, 1. utbetaling	425 549
Overføring fra FOKUS, 2. utbetaling	105 967
Sum	750 709,47
Ut av konto	
Overføring til ICCPG, Guatemala	388 454
Overføring til ICCPG, Guatemala	258 924
Overføring til ICCPG, Guatemala	25 000
Dekning av administrasjon, JURK	23 921,05
Evalueringskostnader	49 434
Renter til Fokus	349
Gebyr	235
Transaksjonskostnad	40
Sum ut av konto	746 357,05
Inngående balanse 2008	4352,42

2.4.3 Samarbeid med KWIECO, Tanzania, finansiert av NORAD og FOKUS DnB NOR kontonummer 5010.07.03243

Inn på konto	
Inngående balanse 2007	7 673,32
Overføring fra FOKUS, 1. utbetaling	573 851
Dekning av egenandel, JURK	75 038
Overføring fra FOKUS, 2. utbetaling	161 810
Overføring fra FOKUS, forskudd evaluering	80 000
Dekning av egenandel, JURK	23 358
Renter	353,57
Sum	922 083,89
Ut av konto	
Tilbakebetaling av utlegg for prosjektreise 2006	4000
Overføring av renter til FOKUS	173,1
Dekking av prosjektreise	40 000
Overføring til KWIECO, Tanzania	449 287
Overføring til JURK, Administrasjon	70 846
Evalueringskostnader	155 545
Betaling til Reitan servicehandel for laptop m.m	34 990
2. overføring til KWIECO, Tanzania	123 325
Tilbakebetaling av egenandel 2006 fra KWIECO til JURK	2 646
Gebyr og transaksjonskostnader	1 308
Sum ut av konto	882 120,1
Inngående balanse 2008	39 963,79

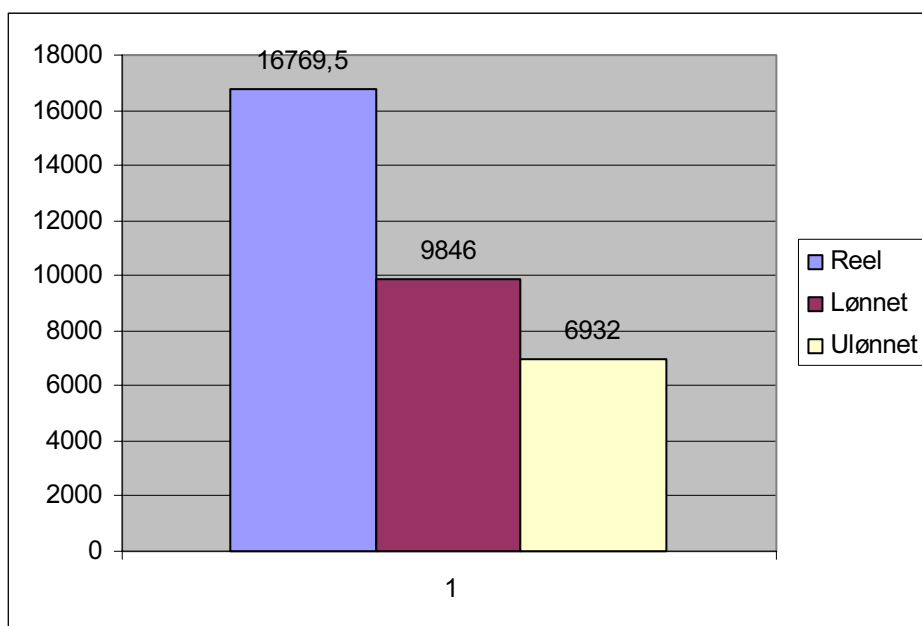
2.5 ULØNNET ARBEID I 2007

2007	Reell arbeidstid	Lønnet arbeidstid	Ulønnet arbeid	Ulønnet arbeid i prosent
2007	16769,5 timer	9846 timer	6932 timer	21%

Tabellene viser arbeid som er utført av medarbeiderne i 2007. Daglig leders vederlagsfrie arbeid er ikke regnet med.

Tallene viser at det ulønnede arbeidet som medarbeiderne utfører er helt avgjørende for at JURK kan ta imot så mange klienter som vi gjør.

I sommermånedene, uke 23-33, har noen av medarbeiderne vært lønnet i full stilling mens andre har vært fristilt.

3 SAKSMATERIALE OG METODE

Saksmaterialet som ligger til grunn for rapporten er de personlige henvendelser vi har mottatt per telefon, på klientmottak i Oslo og ved brev fra kvinner bosatt over hele landet. I statistikken inngår ikke henvendelser fra for eksempel skoler, kvinnegrupper og organisasjoner som ønsker generelle opplysninger om kvinners rettslige stilling.

3.1 TYPE HENVENDELSER

Type henvendelse	Antall	Prosent
Telefon/brev	2070	83,87%
Via fengsel	55	2,22%
Personlig fremmøte	343	13,89 %
Totalt	2468	100 %

I de følgende statistikkene kan antall saker avvike fra det registrerte antallet. Grunnen til dette er at det i enkelte saker ikke er fylt ut statistikk. Enkelte klientsamtaler kan forløpe slik at det virker upassende å stille klienten spørsmål til bruk i statistikken. Særlig kan dette gjelde saker som omhandler vold/mishandling. Det fylles heller ikke ut statistikk for saker som er tatt imot i fengsler.

Klientens spørsmål blir registrert innenfor 22 juridiske problemområder i databasen. Hver klient har ofte mer enn ett spørsmål. Dersom det er flere spørsmål innen samme rettsområde, registreres det kun som en sak. Dersom klienten har flere spørsmål innen forskjellige rettsområder, registreres en sak per rettsområde.

JURK har dessuten mottatt en rekke henvendelser fra ulike instanser, offentlige kontorer, organisasjoner, krisesentre med videre, der de ber om å få tilsendt informasjon utarbeidet av JURK. Dette informasjonsmaterialet utgjør flere hundre informasjonsfoldere og brosjyrer som blir distribuert videre til kvinner over hele landet. Informasjonsmaterialet benyttes dessuten til kompetanseheving internt i ulike instanser. Denne spredningen av informasjon er en viktig del av JURKs rettsopplysende arbeid.

3.2 TYPE SVARBREV

Type svarbrev	Antall
Brosjyrer	546
Kortbrev	1223
Langt brev	614
Muntlig svar	85
Totalt	2468

Hjelp til selvhjelp er et viktig prinsipp hos JURK, og i mange saker er det tilstrekkelig å opplyse kvinnen om hennes rettigheter. Dette er i stor grad standardisert gjennom utarbeidelse

av brosjyrer innen en del sentrale rettsområder. Imidlertid har kvinnen ofte konkrete problemstillinger. Saksbehandleren utarbeider i disse tilfellene svarbrev som gir kvinnen veiledning i hennes aktuelle tilfelle. Enkelte sakstyper, særlig gjeldssaker og søknader om voldsoffer-/billighetserstatning, krever mye arbeid og kan være til behandling hos saksbehandler i opptil flere år.

Muntlige svar gis kun unntaksvis. Grunnen til dette er hensynet til klientenes rettssikkerhet. Muntlige svar skal også godkjennes av gruppa før de gis til klient.

4 OPPLYSNINGER OM DE RÅDSØKENDE

4.1 BOSTED

Det fremgår av vår statistikk at JURK behandler saker for kvinner som er bosatt over hele landet. De fleste av klientene kommer imidlertid fra Oslo og Akershus.

Bosted	<i>Antall</i>	<i>Prosent</i>
Oslo	1454	58,91%
Akershus	334	13,53%
Aust-Agder	31	1,30%
Buskerud	119	4,82%
Finnmark	12	0,48%
Hedmark	47	1,90%
Hordaland	41	1,66%
Møre- og Romsdal	34	1,37%
Nord-Trøndelag	12	0,48%
Nordland	37	1,47%
Oppland	42	1,70%
Rogaland	49	1,98%
Sogn og Fjordane	14	0,56%
Sør-Trøndelag	39	1,58%
Telemark	32	1,29%
Troms	20	0,81%
Vest-Agder	16	0,64%
Vestfold	50	2,02%
Østfold	46	1,86%
Norden for øvrig	5	0,20%
Europa for øvrig	8	0,32%
Afrika	7	0,28%
Asia	2	0,08%
Ikke oppgitt	6	0,24%
Totalt	2468	100%

Også i 2007 arbeidet vi aktivt med å informere om vårt tilbud til kvinner fra områder utenfor Oslo og Akershus. Eksempelvis ble dette gjort ved å skrive artikler i ulike tidsskrifter, sende informasjonsmateriell til biblioteker, helsestasjoner, offentlige kontorer og andre.

4.2 STATSBORGERSKAP

Kvinnens statsborgerskap

Nasjonalitet	<i>Antall</i>	<i>Prosent</i>
Norge	1384	56,07 %
Norden forøvrig	13	0,52 %
Europa forøvrig	68	2,75 %
Afrika	28	1,13 %
Asia	16	0,64 %
Amerika	8	0,32 %
Latin Amerika	3	0,12 %
Andre	21	0,85 %
Ikke oppgitt	927	37,56 %
Totalt	2468	99,96 %

De fleste klientene er norske statsborgere. JURK jobber hele tiden med å nå ut til flere ulike grupper i samfunnet.

4.3 SIVIL STATUS

Sivil status	<i>Antall</i>	<i>Prosent</i>
Enke	32	1,29 %
Gift	389	15,76 %
Samboende	253	10,25 %
Separert	176	7,13 %
Skilt	132	5,34 %
Ugift	403	16,32 %
Ikke oppgitt	1083	43,88 %
Totalt	2468	99,97 %

Mange kvinner kontakter JURK for å få opplysninger om sine juridiske rettigheter vedrørende separasjon og skilsmisse. En av årsakene til at omtrent hver femte klient er registrert som gift, er at man ikke endrer sivilstand før separasjonssøknaden er behandlet.

4.4 ALDER

Alder	<i>Antall</i>	<i>Prosent</i>
Opp til 20	22	0,89 %
21 – 30	274	11,10 %
31 – 40	443	17,94 %
41 – 50	368	14,91 %
51 og oppover	273	11,06 %
Ikke oppgitt	1088	44,08 %
Totalt	2468	99,98 %

Hovedtyngden av klientene befinner seg i aldersgruppen 31-50 år, hvorav aldersgruppen 31-40 år peker seg særlig ut. Fordelingen på alder er lik tidligere år.

4.5 YRKE OG FORSØRGELSESKILDE

4.5.1 Yrke

Yrke	<i>Antall</i>	<i>Prosent</i>
Arbeidsledig *	39	1,58 %
Hjemmearbeidende	23	0,93 %
Industriarbeider	6	0,24 %
Kontor	287	11,62 %
Selvstendig næringsdr.	19	0,76 %
Servicenæring	182	7,37 %
Helse- og omsorgsarbeid	284	11,50 %
Student	125	5,06 %
Trygdet	148	5,99 %
Undervisning	69	2,79 %
Pensjonist	31	1,25 %
Annet	103	4,17 %
Ikke oppgitt	1152	46,67 %
Totalt	2468	99,93 %

I databaseprogrammet kan det kun oppgis en forsørgerkilde. Deltidsarbeid blir derfor ikke synliggjort i denne delen av statistikken.

* Kvinnene som har oppgitt at de er arbeidsledige har ikke blitt registrert som trygdet selv om de mottar arbeidsledighetstrygd.

4.5.2 Klientens inntekt

Inntekt	<i>Antall</i>
Ikke oppgitt	1402
Kr 0 -100.000	149
Kr 100.000 - 250.000	389
Kr 250.000 - 300.000	206
Kr 300.000 - 350.000	158
Kr 350.000 - 400.000	86
Kr 400.000 - 500.000	51
Kr 500.000 og oppover	20
Totalt	2461

Statistikken viser at hovedtyngden av våre klienter er kvinner med relativt lav inntekt. Terskelen for innvilgelse av fri rettshjelp er høy. Dette medfører at mange faller utenfor ordningen, samtidig som de ikke har økonomisk mulighet til å engasjere advokat. JURK kan for disse kvinnene være det eneste alternativet for å få rettshjelp.

4.5.3 Forsørgersystem

Forsørgelseskilde	<i>Antall</i>	<i>Prosent</i>
Egen inntekt	942	38,16 %
Offentlige støtteordninger	287	11,62 %
Mannens inntekt	16	0,64 %
Studielån	37	1,49 %
Andre	8	0,32 %
Ikke oppgitt	1178	47,73 %
Totalt	2468	99,96 %

De aller fleste kvinner i statistikken forsørges ved egen inntekt. Kun et mindretall forsørges via mannens inntekt. Her må imidlertid påpekes at den enkelte kun oppgir en forsørgelseskilde, slik at for eksempel mannens inntekt i mange tilfeller vil bidra til forsørgelse uten at det fremkommer av statistikken.

4.6 HVORDAN FIKK KVINNEN KJENNSKAP TIL JURK?

Kjennskap til JURK	<i>Antall</i>	<i>Prosent</i>
Via en bekjent	379	15,35 %
Via massemedia	95	3,84 %
På et offentlig kontor	269	10,89 %
Løpeseddel/plakat	33	1,33 %
Advokat/rettshjelper	42	1,70 %
Via krisesenter	7	0,28 %
Via kvinnebevegelsen	7	0,28 %
Internett	221	8,95 %
Andre	216	8,75 %
Ikke oppgitt	1199	48,58 %
Totalt	2468	99,95 %

Hele 15 % oppgir at de er blitt anbefalt JURK gjennom en bekjent. Dette er en indikasjon på at JURK er et etablert rettshjelpstilbud i folks bevissthet. Generelt kan det sies at kvinnens kjennskap til JURK gir uttrykk for hvor etablert vår virksomhet er. JURK har en bred profil, og er godt kjent både blant private og offentlige instanser.

4.7 HVORFOR KVINNEN OPPSØKER JURK FREMFOR ANDRE RETTSHJELPERE

Hvorfor JURK?	<i>Antall</i>	<i>Prosent</i>
Gratis	338	13,69 %
Anbefalt av andre	554	22,44 %
Enkelt/uforpliktende	75	3,03 %
Kvinnelig saksbehandler	168	6,80 %
Godt rykte	49	1,98 %
Misfornøyd med advokat	11	0,44 %
Andre	86	3,48 %
Vet ikke	15	0,60 %
Ikke oppgitt	1172	47,48%
Totalt	2468	99,94%

For mange kvinner er det utslagsgivende at de møter en kvinnelig saksbehandler når de kontakter en rettshjelper. Her er JURK et unikt tilbud. Dette er et argument for at JURK ikke foretar en behovsprøving ut ifra klientenes inntekter. Gratis bistand er også av stor betydning for at klienten ber om hjelp fra JURK.

Hver femte kvinne oppgir at hun har blitt anbefalt å ta kontakt med JURK. Dette er en indikasjon på at tidligere klienter er fornøyd med den hjelpen de har fått. Dette samt at en del oppgir at JURK har et godt renommé tilsier at vi er et etablert rettshjelpstilbud i folks bevissthet.

Forøvrig registrerer statistikken kun en av årsakene til at kvinnen valgte JURK. Vår erfaring er at kvinnene som kontakter oss ofte oppgir flere grunner, hvor det at vi er kvinner nevnes oftere enn hva statistikken tilsier.

4.8 HVORVIDT KVINNEN HAR VÆRT I KONTAKT MED ANDRE RETTSHJELPERE ANGÅENDE DETTE JURIDISKE PROBLEMET

4.8.1 Hvilken type rettshjelp har kvinnen benyttet tidligere?

Type rettshjelp	<i>Antall</i>	<i>Prosent</i>
Privat advokat	164	6,64 %
Kontorer for fri rettshjelp	35	1,41 %
Juss - Buss	56	2,26 %
Andre rettshjelpere	83	3,36 %
Nei	986	39,95 %
Ikke oppgitt	1144	46,35 %
Totalt	2468	99,97 %

JURK engasjerer seg i utgangspunktet ikke i saker der kvinnen får bistand av andre rettshjelpere. Vi ønsker å unngå dobbeltbehandling av saker. Dersom kvinnen har krav på fri rettshjelp, gir vi alltid generell rettsinformasjon. Har kvinnen behov for representasjon i saken, henvises hun videre til Kontoret for fri rettshjelp eller til advokathjelp.

5 OVERSIKT OVER RETTSOMRÅDENE

Problemstilling	<i>Antal</i>	<i>Prosent</i>
Arbeidsrett	321	13,00 %
Arverett	232	9,40 %
Avtalerett	77	3,11 %
Barn og foreldre	279	11,30 %
Boligrett	185	7,49 %
Ekteskap	519	21,02 %
Erstatning/forsikring	71	2,87 %
Fengselsrett	14	0,56 %
Forvaltningsrett	42	1,70 %
Folketrygdens ytelser	53	2,14 %
Gjeld	98	3,97 %
Fremmedrett/intern.	143	5,79 %
Mishandling av kvinner/barn	46	1,86 %
Personrett	7	0,28 %
Rettshjelp	33	1,33 %
Sivile saker	32	1,29 %
Skatterett	11	0,44 %
Sosialrett/helserett	18	0,72 %
Strafferett	25	1,01 %
Tingsrett	34	1,37 %
Ugift samliv	228	9,23 %
Totalt	2468	99,98 %

Tabellen viser at kvinner har flest rettslige problemer ved samlivsbrudd, enten det er etter ekteskap eller ugift samliv. I forlengelsen av dette er det naturlig at JURK får mange henvendelser om barnerecht.

5.1 EKTESKAP

Problemstilling	<i>Antal</i>	<i>Prosent</i>
Formuesforholdet(felleseie/særeie)	66	12,71 %
Ektepakt	24	4,62 %
Underholdsplikt	10	1,92 %
Framgangsmåte ved sep./skilsmisse	102	19,65 %
Særlig om oppgjør av felles bolig	85	16,37 %
Praktisk gj.føring av skiftet forøvrig	54	10,40 %
Bruksrett til felles bolig	3	0,57 %
Skjevdeling	30	5,78 %
Oppgjør med særeiemidler	9	1,73 %
Vederlagskrav	3	0,57 %
Ektefellebidrag	8	1,54 %
Brosjyre	82	15,79 %
Annet	43	8,28 %
Totalt	519	9,93 %

Svært mange av klientene ønsker generell informasjon om separasjon og skilsmisse. Brosjyrer sendes ofte ut til den rådsøkende før saken blir nærmere behandlet, slik at kvinnen i fred og ro kan sette seg ned og få kort informasjon om gangen i en vanlig separasjons- og skilsmissesak. I noen tilfeller er denne informasjonen nok til å gjøre kvinnen selvhjulpen.

5.2 BARN OG FORELDRE

Problemstilling	Antall	Prosent
Daglig omsorg	24	8,60 %
Foreldreansvar	68	24,37 %
Samværsrett/avtaler	98	35,12 %
Barnebidrag	26	9,31 %
Barnevern	11	3,94 %
Adopsjon	1	0,35 %
Farskap	8	2,86 %
Vergemål	3	1,07 %
Annet	40	14,33 %
Totalt	279	99,95 %

Samfunnsdebatten om barneloven, samværsavtaler og fedres rettigheter i forhold til barna, synes å ha aktualisert latente konflikter. De siste årene har vist en økning i antall henvendelser om foreldreansvar, samværsavtaler og barnebidrag. På bakgrunn av dette har JURK utarbeidet brosjyren ”Småbarnsforeldres rettsstilling”.

5.3 UGIFT SAMLIV

Problemstilling	Antall	Prosent
Samlivsavtale	41	17,98 %
Eierrådighet og gjeldsforpliktelser	37	16,22 %
Særlig om felles bolig	76	33,33 %
Felles barn	7	3,07 %
Gjensidig testament	8	3,50 %
Brosjyren «Ugift samliv»	58	25,43 %
Annet	1	0,43 %
Totalt	228	99,96 %

Problemet for samboere er at deres forhold ikke er regulert av én lov, som det i stor grad er for ektefeller. På noen rettsområder er det opprettet egne bestemmelser for samboere, andre steder likestilles for eksempel samboere som har felles barn med ektefeller, og på atter andre rettsområder er samlivsformen ikke vurdert i det hele tatt.

Det hersker mange misforståelser om samboeres rettsforhold. En utbredt misforståelse er at samboere etter to år faller inn under ekteskapsreglene. Behovet for rettskunnskap er derfor stort. I mange tilfeller kan det gi meget negative utslag for samboere som ikke har tatt sine forholdsregler. Et godt eksempel er samboeres manglende rett til arv etter hverandre. Faller den ene bort, kan den andre risikere å stå på bar bakke, selv etter mange års samboerskap. Dette rammer i større grad kvinner enn menn.

5.4 TRYGDE-, SOSIAL- OG FORVALTNINGSRETT

Vi har valgt å plassere disse sakene under samme overskrift. Kvinner som trenger hjelp på ett av disse områdene har ofte spørsmål på de to andre også. Det kan derfor være nyttig å se dem i sammenheng. Her, som på en rekke andre rettsområder, ser vi en utbredt mangel på rettskunnskap blant kvinner. Dette medfører at kvinner i en del tilfeller ikke oppnår de rettigheter de har krav på etter loven. På grunn av stor sakspågang prøver vi i større grad enn tidligere å henvise til de aktuelle offentlige instanser. Disse kontorer har opplysnings- og veiledningsplikt. Henvisningen gjelder i søknadsfasen, og er betinget av at de rådsøkende virkelig får hjelp i andre instanser.

Problemstilling	<i>Antal</i>	<i>Prosent</i>
Yrkesskadetrygd	1	1,88 %
Attføring	2	3,77 %
Barnetrygd	1	1,88 %
Nedkomststønad/fødselspenger	4	7,54 %
Ytelser til enslig forsørger	6	11,32 %
Stønad ved sykdom	9	16,98 %
Uførepensjon	1	1,88 %
Ytelser til etterlatte	2	3,77 %
Andre ytelser (Ftrl.)	22	41,50 %
Stønad ved arbeidsledighet	5	9,43 %
Totalt	53	99,95 %

Ytelser til enslige forsørgere

Noen av kvinnene som oppsøker JURK med trygde- og sosialrettslige spørsmål, ønsker opplysninger om ytelser til enslige forsørgere. En del av dem har aldri bodd sammen med barnets far. Noen av dem er i ferd med å bryte ut av et ekteskap eller samboerforhold der mannen er hovedforsørger. Felles for disse kvinnene er at de ikke ser seg i stand til å forsørge seg selv og barnet.

For å ha rett til overgangsstønad kreves det blant annet at man er formelt separert og har flyttet fra tidligere ektefelle. Dette skaper problemer fordi det kan være lang ventetid før man får separasjonsbevilling. Av økonomiske og/eller praktiske grunner deler en del bolig, til tross for at de formelt og reelt er separert. I disse tilfellene har heller ikke kvinnen rett til overgangsstønad.

Sosialrett

Problemstilling	<i>Antal</i>	<i>Prosent</i>
Bostøtte (kommunal/statlig)	5	27,77 %
Stønad til livsopphold	3	16,66 %
Annet	10	55,55 %
Totalt	18	99,98 %

En del av sakene gjelder kvinner som faller utenfor folketrygdens ytelser, fordi de ikke oppfyller ett eller flere av lovens vilkår. Sakene dreide seg også om kvinner som etter et langt

ekteskap ikke har mulighet til å få jobb på dagens arbeidsmarked, og som heller ikke har opparbeidet seg rettigheter til ytelser etter trygdeloven.

Forvaltningsrett

Problemstilling	Antal	Prosent
Klage på trygdevedtak	12	28,57 %
Klage på andre forvaltningsvedtak	8	19,04 %
Klage på sosialvedtak	4	9,52 %
Annet	18	42,85 %
Totalt	42	99,98

5.5 ARVERETT

Problemstilling	Antal	Prosent
Legalarv	48	20,68 %
Testament	44	18,96 %
Uskifte	23	9,91 %
Dødsboskifte	11	4,74 %
Odels- og åsetesrett	48	20,68 %
Annet	58	22,41 %
Totalt	232	97,38

Spørsmålene vedrørende legalarv knytter seg både til ektefellens arverett, barns pliktdelsarv og legalarvingenes forhold til testament.

Vår erfaring viser at mange tror de må ha advokatbistand for å opprette et gyldig testament. Det er viktig for JURK å opplyse om rettsreglene på dette området.

5.6 BOLIGRETT

Problemstilling	Antal	Prosent
Den rådsøkende er leietaker	66	35,67 %
Den rådsøkende er utleier	29	15,67 %
Depositum	8	4,32 %
Fast eiendom kjøp/salg	33	17,83 %
Annet	49	26,48 %
Totalt	185	99,97 %

De fleste sakene gjelder oppsigelse av leieforhold og dekning av utgifter i forbindelse med leie av leiligheten. Vi hjelper imidlertid også i saker der klienten er utleier. De senere år ser vi en stadig økning i saker vedrørende fast eiendom. Dette er til dels tidkrevende og vanskelige saker med store verdier på spill. Det er allikevel viktig å gi råd i slike saker for å fremme kvinnen som eiendomsbesitter.

5.7 AVTALERETT

Problemstilling	<i>Antall</i>	<i>Prosent</i>
Opprettholdelse/endring av avtale	8	10,38 %
Mislighold av avtale	13	16,88 %
Kjøpsavtale	8	10,38 %
Pengekrav	26	33,76 %
Kausjon	2	2,59 %
Annet	20	25,97 %
Totalt	77	99,96 %

JURK går ikke inn på tolkning av den enkelte avtale. Vi gir imidlertid klientene generell rettsinformasjon, og kan bistå med å utforme forlikssklage dersom det er nødvendig å etablere et tvangsgrunnlag for å få oppfylt en avtale eller inndrive et pengekrav.

5.8 GJELD

Problemstilling	<i>Antall</i>	<i>Prosent</i>
Boliggjeld	3	2,97 %
Inkasso	22	21,78 %
Gjeldsordning	18	17,82 %
Regresskrav	3	2,97 %
Annet	55	54,45 %
Totalt	101	99,99 %

Mange av våre klienter har spørsmål og problemer knyttet til gjeld. Ofte oppstår gjeldsproblemene i forbindelse med oppgjør etter et samlivsbrudd. Eksempler på dette er kvinner som overtar felles gjeld eller kausjonerer for partnerens gjeld. JURK kan bistå med eget forsøk på frivillig løsning (utenrettslig gjeldsordning) overfor kreditorene, og med å fremsette søknad om gjeldsforhandling gjennom namsmannen der en frivillig utenrettslig gjeldsordning ikke oppnås.

5.9 ARBEIDSRETT

Problemstilling	<i>Antall</i>	<i>Prosent</i>
Ansettelse (bl a forbigåelser)	15	4,95 %
Oppsigelse evt endringsoppsigelse	97	32,01 %
Oppsigelse grunnet graviditet/fødsel	16	5,28 %
Avskjedigelse	5	1,65 %
Lønnsspørsmål	68	22,44 %
Annet	102	33,66 %
Totalt	303	99,99 %

Spørsmål knyttet til ansettelse, oppsigelse og lønn dominerer innenfor arbeidsrettens område. Mange saker dreier seg om problemer knyttet til graviditet og fødselspermisjon.

Vi får også generelle spørsmål om rettigheter etter arbeidsmiljøloven, lovligheten av arbeidskontrakter med videre.

5.10 RETTSHJELPSRETT

Problemstilling	<i>Antal</i>	<i>Prosent</i>
Info om fri rettshjelp	23	69,69 %
Info om bistandsordning	10	30,30 %
Totalt	33	99,99 %

5.11 ERSTATNING/FORSIKRING

Problemstilling	<i>Antal</i>	<i>Prosent</i>
Statlig billighetserstatning	24	33,80 %
Pasientskadeerstatning	7	9,85 %
Ulykkeserstatning	4	5,63 %
Arbeidsgiveransvar	1	1,40 %
Livs- og pensjonsforsikring	1	1,40 %
Forsikringssaker forøvrig	8	11,26 %
Annet	26	36,61 %
Totalt	71	99,95 %

5.12 UTLENDINGSRETT/INTERNASJONAL PRIVATRETT

Problemstilling	<i>Antal</i>	<i>Prosent</i>
Oppholdstillatelse	35	24,47 %
Arbeidstillatelse	8	5,59 %
Familiегjenforening	29	20,27 %
Internasjonal privatrett	30	20,97 %
Annet	41	28,67 %
Totalt	143	99,97 %

Utlendingsrettgruppen har de siste årene drevet utadrettet virksomhet overfor innvandremiljøene. Målet har vært å nå denne kvinnegruppen med de samme tilbud som vi har til resten av landets kvinner; gratis juridisk rådgivning, forebyggende og rettsopplysende arbeid og rettspolitisk engasjement. Utlendingsrettgruppen reiser ut og holder foredrag for kvinner som går på norskopplæring.

5.13 FENGSELSRETT

Problemstilling	<i>Antall</i>	<i>Prosent</i>
Forhold i fengselet	4	28,57 %
Søknad om ½ tid	1	7,14 %
Overføring	2	14,28 %
2/3 soning	1	7,14 %
Annet	6	42,85 %
Totalt	14	99,98 %

Fengselsgruppe er på Bredtveit fengsel, forvarings- og sikringsanstalt (Bredtveit) for å gi råd og veiledning til de innsatte hver 14. dag, samt at Sandefjord, Sarpsborg og Skien fengsel besøkes en gang per semester.

5.14 MISHANDLING AV KVINNER

5.14.1 Innledning

Innledningsvis ønskes det å påpekes at for JURK, som også er et likestillingstiltak, er det viktige kvinnepolitiske problemstillinger å ta tak i når det gjelder menns vold mot kvinner.

Generelt

Statistikken i det følgende bygger på registreringsskjemaer som saksbehandlerne fyller ut i de sakene der det fremkommer at kvinnen har blitt utsatt for mishandling. Vi regner det som sikkert at det er store mørketall her, da mishandling erfaringsmessig er et emne som er vanskelig å snakke om.

Mange kvinner søker vår hjelp for å få vite hvordan de skal få separasjon/skilsmiss. Årsaken til at de ønsker å gå til et slikt skritt kommer som regel ikke frem. Det er derfor svært viktig at saksbehandlerne er oppmerksomme på signaler som tyder på at kvinner har blitt eller blir mishandlet. I slike saker vil kvinnen ofte ha behov for mer informasjon om anmeldelse, krisesentre, erstatning fra gjerningsmannen, statlig erstatning til volds ofre og liknende.

I 2007 ble det registrert 29 mishandlingsskjemaer. Mishandlingsskjemaet kan være fylt ut i saker hvor klienten ikke har henvendt seg i anledning mishandlingen, men hvor det i saksbehandlingen fremgår at hun har blitt mishandlet.

Mulige feilkilder

Mishandlingsskjemaene er utfylt av saksbehandleren etter de opplysninger som kommer fram under samtalen med den rådsøkende. Dette gjelder også de tilfellene der klienten oppsøker JURK med andre juridiske problemer enn de som er knyttet til mishandling. Saksbehandleren stiller ikke spørsmålene direkte til den rådsøkende. Det medfører at ikke alle spørsmålene på skjemaet blir like godt opplyst og at det for enkelte spørsmål er forholdsvis store mørketall.

5.14.2 Mishandlingsstatistikk 2007

Mishandlers forhold til kvinnen

Mishandlers forhold til kvinnen	<i>Antall</i>	<i>Prosent</i>
Ekte mann	10	28,57%
Samboer	5	14,28%
Eks-samboer eller eks-ektefelle	3	8,57%
Far	6	17,14%
Familiemedlem forøvrig	3	8,57%
Ukjent	0	0%
Andre	2	5,71%
Ikke oppgitt	6	17,14%
Totalt	35	99,98%

Når antallet i denne tabellen overstiger antall utfylte mishandlingskjema, skyldes det at noen klienter har opplevd overgrep fra mer enn en person.

Arten av mishandlingen

Mishandlingens art	<i>Antall</i>	<i>Prosent</i>
Fysisk	16	45,71%
Psykisk	13	37,14%
Begge deler	3	8,57%
Ikke oppgitt	3	8,57%
Totalt	35	99,99%

Åstedet

Åstedet	<i>Antall</i>	<i>Prosent</i>
Hjemme	15	42,85%
Både i hjemmet og ute	10	28,57%
Annet sted	2	5,71%
Ikke oppgitt	8	22,85%
Totalt	35	99,98%

Det framgår av tabellen at det ikke er gatevolden som dominerer. De aller fleste kvinnene blir mishandlet i hjemmet. Med dette menes både eget hjem, partenes og foreldrenes hjem.

I de fleste tilfelle er det den samme mishandleren som har foregrepet seg på kvinnen både i og utenfor hjemmet.

Varighet

Varighet	<i>Antall</i>	<i>Prosent</i>
Opptil 1 år regelmessig	5	14,28%
Over 1 år	19	54,28%
Engangstilfelle	3	8,57%
Ikke oppgitt	8	22,85%
Totalt	35	99,98%

Tabellen viser at de fleste overgrepene er av en viss varighet, og ikke engangstilfeller. Dette betyr at det enkelte overgrep er en del av et større mishandlingsmønster.

Anmeldelse

Anmeldelse	<i>Antall</i>	<i>Prosent</i>
Ikke anmeldt	25	71,42%
Anmeldt, domfellelse	4	11,42%
Anmeldt, saken henlagt	3	8,57%
Anmeldt, saken trukket	3	8,57%
Ikke oppgitt	0	0%
Totalt	35	99,98%

Tallene viser at 29 % av kvinnene anmelder forholdet. Dette kan ha sammenheng med at overgriperen i ca 80 % av tilfellene er kvinnens ektefelle/partner eller et annet nært familiemedlem. Ingen av overgriperne i vår statistikk for 2007 er oppgitt av kvinnen som ukjent.

Kontakt med andre instanser

Kontakt med andre instanser	<i>Antall</i>	<i>Prosent</i>
Lege	8	22,85%
Politi	8	22,85%
Støttesenter mot incest	3	8,57%
Krisesenter	5	14,28%
Psykolog	8	22,85%
Andre	2	5,71%
Ikke kontakt med noen	1	2,85%
Ikke oppgitt	0	0%
Totalt	35	99,96%

Kvinnene har ofte vært i kontakt med flere instanser i hjelpeapparatet. Dette er årsaken til at det totale antall i tabellen er høyere enn antall utfylte skjemaer. JURK forsøker å gi kvinnene råd med hensyn til hvor de kan få hjelp og støtte ut over det rent juridiske.

Alder

Alder		<i>Prosent</i>
Under 20 år	0	0%
21 - 30 år	8	22,85%
31 - 40 år	5	14,28%
41 - 50 år	12	34,28%
Over 50 år	5	14,28%
Ikke oppgitt	5	14,28%
Totalt	35	99,97%

5.14.3 Kommentar

Mishandlingen skjer stort sett i hjemmemiljøet, enten hos kvinnen eller hos gjerningsmannen.

De fleste sakene JURK behandlet innenfor dette området i 2007 dreide seg om mishandling innenfor etablerte forhold (ekteskap og samboerforhold), der overgriper kjente offeret. Dette avviker ikke fra resultatet av annen forskning på dette området.

I de fleste tilfellene opplyser kvinnen at mishandlingen pågår over lengre tid. Flere av de som har tatt kontakt med JURK har levd under slike forhold i en årrekke.

I tillegg til de rent fysiske skadene, har mange kvinner fått psykiske problemer av til dels alvorlig art. Mishandling skaper angst, og er med på å bryte ned kvinnens selvfølelse som videre lett skaper et avhengighetsforhold til overgriperen. Fysisk mishandling skjer ofte i sammenheng med psykisk mishandling i form av maktdemonstrasjoner, nedsettende snakk og trusler om fysisk vold. Kvinnen kan skamme seg over det som har skjedd. Dette fører igjen lett til at hun føler seg medskyldig og også derfor lett bærer på dette uten å fortelle noen om overgrepet.

JURK har også fått henvendelser fra utenlandske kvinner som har fått innvilget oppholdstillatelse i Norge på bakgrunn av familiegjenforening. I mange tilfeller blir disse kvinnene feilinformert av sine respektive menn om sine rettigheter i Norge. Faren for å bli sendt ut av landet skaper frykt og utrygghet hos kvinnen.

Vi har videre fått henvendelser fra norske kvinner som er gift med utenlandske menn. De er ofte redde for at mannen skal ta med seg barna til sitt hjemland dersom de tar ut separasjon og skilsmisse, og holder derfor ut i et forhold hvor de blir utsatt for mishandling.

6 GRUPPENES ARBEID

Det prinsipielle og forebyggende arbeidet er en svært viktig del av JURKs arbeid.

På generelt plan rettes arbeidet mot det offentlige, da vi ser hvordan lover og regler fungerer i praksis. Erfaringene JURK får gjennom den praktiske rettshjelpen må kanaliseres til rettpolitisk arbeid. Dette har vært og er selve bærebjelken i ideologien som ligger bak JURKs eksistens. Vår kunnskap om kvinners faktiske rettslige situasjon må videreformidles til samfunnet. På den måten får rettshjelpen en betydning utover den konkrete hjelpen den enkelte kvinne får.

En viktig del av JURKs virksomhet er også forebyggende rettshjelp og rettsinformasjon. JURK arbeider under målsetningen ”hjelp til selvhjelp”. Vi legger i stor grad vekt på kunnskapsformidling, konkret og generelt, for å gjøre kvinner i stand til selv å løse sine juridiske problemer.

Mesteparten av våre bevilgninger er i det vesentligste øremerket konkret saksbehandling. Det prinsipielle og forebyggende arbeidet må derfor dessverre nedprioriteres noe i forhold til den konkrete rettshjelpen. Dette er veldig uheldig da vi ved å arbeide prinsipielt kan nå ut til, og hjelpe flere ved bruk av færre ressurser.

6.1 FENGSEL-, GJELD-, VOLD- OG MISHANDLINGSGRUPPEN

Fengselssaker

I fengselsspørsmål er gruppens formål å gi juridisk bistand, samt å øke de kvinnelige innsattes kunnskaper om sine juridiske rettigheter. Vi gir råd i konkrete juridiske spørsmål, og informerer om juridiske temaer som de innsatte er opptatt av. Det gis dessuten generell rettsinformasjon for å belyse de kvinnelige innsattes rettsstilling.

Gjeldssaker

Gruppen bistår klienter som har større eller mindre gjeldsproblemer. JURK bistår blant annet klientene med å få betalingsutsettelse, rentefritak eller med å opprette nedbetalingsavtaler med enkeltkreditorer. I andre tilfeller søkes det å oppnå frivillig utenrettslig gjeldsordning. Er det ikke mulig å oppnå en slik avtale, kan JURK bistå med søknad om gjeldsforhandling hos namsmannen.

Vold og mishandlingssaker

Gruppen gir veiledning om rettshjelp til kvinner som er eller har vært utsatt for mishandling, voldtekt, incest eller andre overgrep. Det gjelder så vel psykisk som fysisk mishandling. Sakene er generelt meget omfattende og tidkrevende. Særlig innhenting av dokumentasjon tar uforholdsmessig mye tid, da vi fra tid til annen må purre på ulike behandlere før de sender nødvendig dokumentasjon.

Gruppens målsetting er å nå ut med generell rettsinformasjon om mishandlede kvinners rettstilling. I den forbindelse er det viktig å profilere gruppens arbeid for å nå de kvinner som har behov for JURKs bistand på området.

6.1.2 Informasjonsarbeid

Fengslene

Gruppen sender jevnlig plakater og foldere til de ovennevnte fengslene om JURKs virksomhet og om hva vi kan bistå de innsatte med. Vi har også en folder på engelsk, for å gjøre oss mer tilgjengelig for utenlandske statsborgere. På Bredtveit deles det ut foldere til samtlige innsatte i fengselet, i tillegg til at de legges ut på biblioteket samt på hver enkelt avdeling.

En informasjonsperm om JURK er lagt ut på biblioteket på Bredtveit. Permen inneholder blant annet flere av JURKs brosjyrer, som gir informasjon om ulike rettsområder som er av betydning for kvinnelige innsatte. Det er også oppslag på avdelingene i fengselet over hvilke datoer vi har klientmottak.

JURK ser det som viktig å gi generell rettsinformasjon til kvinnelig innsatte. Ved å øke de innsattes kunnskap om sine juridiske rettigheter, vil kvinnene bedre kunne orientere seg i lovverket for å hindre og avhjelpe sine juridiske problemer. Ved å hjelpe først og fremst etter prinsippet om hjelp til selvhjelp, settes den innsatte bedre i stand til selv å mestre sine nåværende og framtidige juridiske problemer. En slik type informasjon virker altså både opplysende og forebyggende.

6.1.3 Saksbehandling

Fengselssaker

To saksbehandlere har klientmottak på Bredtveit annenhver onsdag. Vi får forskjellige spørsmål om mange rettsområder. En generell tendens er at færre saker handler om fengselsrett. Ofte har de innsatte spørsmål om forhold utenfor fengslet slik som gjeld, barnevern, sosialrett, boligrett og billighets- og voldsoffererstatning.

Mange av de innsatte synes det er vanskelig å formulere seg skriftlig. Av den grunn ønsker de at JURK skal skrive søknader på deres vegne. Dette gjelder særlig permisjonssøknader eller søknad om overføring til et annet fengsel.

Spørsmål om strafferammer kommer gjerne fra innsatte som er varetektsfengslet. Disse venter på at straffesaken skal behandles av domstolene og er følgelig i en veldig spent og usikker situasjon. De varetektsfengslede har en forsvarer som representerer dem, men tilgangen til telefon og andre momenter gjør at det ikke alltid lykkes de innsatte å få fatt i vedkommende.

Det er også et faktum at mange av de innsatte har vært utsatt for overgrep. I den forbindelse får gruppen spørsmål om den statlige voldsoffer- og billighetserstatningen.

Noen av de innsatte ønsker hjelp til å søke om gjeldsordning mens de soner. Enkelte av de innsatte ved Bredtveit er dømt for vinningsforbrytelser, og skylder store erstatningssummer til ofrene. I tillegg har de innsatte ofte gjeld til eksempelvis banker og myndigheter. Det vil være av vesentlig betydning for mange å etablere en gjeldsordning. Ordnete økonomiske forhold vil også ha stor betydning for den innsattes utvikling etter løslatelsen.

En del av kvinnene har barn. Det er derfor naturlig at vi får en del spørsmål vedrørende barnevern, samværsrett og liknende. Kvinner er i større utstrekning enn menn alene om omsorgen for barn. På grunn av dette har de kvinnelige innsatte, i motsetning til de mannlige, ikke alltid noen som kan ta seg av hjem og barn mens de selv soner. Barna blir derfor ofte tatt

hånd om av barnevernet, og kan være plassert i fosterhjem i kortere eller lengre perioder. Dette fører til at kvinnelige innsatte i større grad enn mannlige, har spørsmål og bekymringer vedrørende barn både under og etter endt soning. Mange av kvinnene har vanskeligheter med å få barna tilbake etter endt soning.

Det er et økende antall utenlandske klienter på Bredtveit. Som en følge av dette får vi en del spørsmål om det norske regelverk vedrørende utlevering, utvisning og varetektsfengsling. Det er et klart behov for rettshjelp også blant de utenlandske innsatte. Dessverre kan JURK støte på kommunikasjonsvansker, da enkelte innsatte verken snakker engelsk eller norsk.

Gjeldssaker

Gjeldssakene har i 2007 tatt mye tid. Det har vært stor pågang, og gruppen har jevnlig måttet ta stilling til eventuelle begrensninger i forhold til hvor mye praktisk hjelp som kan ytes.

Mange ønsker bistand til å søke om gjeldsordning gjennom namsmannen, hvilket betinger at det først gjøres et eget forsøk på gjeldsordning med kreditorene. JURK kan bistå med utarbeidelse av et eget forsøk, men erfarer at kreditorene i de fleste tilfellene ikke samtykker til dette. Vi ser at disse sakene tar svært mye tid, og stiller spørsmål ved om gjeldsordningsloven vilkår er hensiktsmessig på dette punkt.

Volds- og mishandlingssaker

Innhenting av dokumentasjon til erstatningssøknader er ofte vanskelig. Problemene er spesielt store når det gjelder innhenting av dokumentasjon for overgrep som ligger langt tilbake i tid. Det kan by på problemer å hente ut informasjon fra dataregistre, spesielt gjelder dette for informasjon fra før midt på åttitallet. En del krisesentre kan ikke dokumentere at en kvinne har oppholdt seg der fordi de ikke fører lister over brukerne. Dette problemet gjør seg også gjeldende for enkelte som tidligere har kontaktet støttesentre mot incest.

Slike forhold gjør det svært vanskelig å dokumentere overgrep som ligger tilbake i tid. Det er videre vanskelig å få innvilget erstatning fra staten dersom overgrepene i liten grad lar seg dokumentere. Et annet problem er at leger og terapeuter bruker svært lang tid på å svare på våre henvendelser vedrørende dokumentasjon som kan gi en indikasjon på at overgrep har skjedd. Mye tid og ressurser brukes herfra til å purre på våre henvendelser.

JURK ser en tendens til at flere og flere offentlige sykehus har begynt å ta betaling for skriving av legeerklæringer. Beløpet må betales av våre klienter, og ser ut til å ligge mellom kr 1000 til kr 2000. En slik situasjon er spesielt uheldig for ubemidlede mishandlede som ikke får en reell mulighet til å oppnå erstatning. Lege- og psykologierklæringer er ofte avgjørende dokumenter i en søknad om statlig erstatning.

6.1.4 Opplæring

Omvisning i fengslene

Fengselsgruppen har vært på omvisning på Bredtveit både våren og høsten 2007. Dette er en viktig del av opplæringen av de nye saksbehandlerne i gruppen. De får et innblikk i hvordan fengslet fungerer før de skal ha klientmottak. Under omvisningen fikk gruppen blant annet se arbeidsstuen, skolen, kirken, biblioteket og de ulike avdelingene.

I de andre fengslene har gruppen fått omvisning såfremt det har latt seg gjennomføre.

Gjeld

Fengselsgruppen har deltatt på seminar og debatt om gjeldsordningsloven høsten 2007.

Vold- og mishandling

Gruppen hadde besøk fra Kontoret for Voldsoffererstatning høsten 2007 hvor endringer i lov om voldsoffererstatning ble presentert og vurdert.

6.2 BOLIG, ODEL OG UTLENDINGSRETTGRUPPEN

6.2.1 Saksbehandling

Boligsaker

JURK har hatt en økning av antall boligsaker. Det har vært noen omfattende saker, men for det meste rådgivningssaker. I 2007 har JURK hatt syv saker i Husleietvistutvalget.

Dette året har vi også hatt en del saker vedrørende mangler ved kjøp av fast eiendom. Dessverre kan vi ikke bistå i så stor grad i disse sakene, da vi ikke kan foreta en konkret mangelsvurdering. Vi har imidlertid utarbeidet et skriv med gjennomgang av reglene om mangelsvurderingen.

Odelssaker

Vi har i år merket en stor pågang når det gjelder odelssaker. Vi tror dette skyldes at få andre rettshjelpstiltak arbeider med odelsrett. Problemer som går igjen er løsningsrett og arverett. Vi opplever at det er stor mangel på kunnskap om odelsrett blant våre klienter.

Internasjonal privatrett

Det har også i år vært en økning i antall saker vedrørende internasjonal privatrett. De fleste sakene gjelder ekteskap, skilsmisse, arv og barnerett.

Utlendingsrett

De fleste sakene gjelder familieinnvandring, besøksvisum og hjelp til å klage på avslag på diverse oppholdsgrunnlag. Utlendingsrett er et rettsområde hvor det stadig skjer endringer. På bakgrunn av dette må gruppen sørge for å holde seg oppdatert til enhver tid.

Gruppen har hatt flere søknader om besøksvisum enn tidligere. Gruppen merker at flere søkere får avslag etter innvandringspolitiske hensyn etter utlendingsforskriften § 106 sjette ledd andre punktum. Dersom denne observasjonen er UDIs praksis i slike saker er dette meget urovekkende.

Gruppen har også fått noen forespørsler vedrørende asyl. Disse sakene bistår vi ikke i, og henviser derfor videre til NOAS (Norsk organisasjon for asylsøkere).

6.2.2 Informasjonsarbeid

Innledning

Mange av de rådsøkende har meget begrensede norskkunnskaper. Dette vanskeliggjør arbeidet. Da JURK ikke har midler til å betale for tolketjenester må klientene ofte selv ordne med tolk. Mange finner dette naturlig nok vanskelig. Dette gjelder særlig for de klienter som mangler eller har lite sosialt nettverk. Erfaringsmessig benytter enkelte familie eller venner som tolk. I noen prekære situasjoner hender det dessverre at barn må opptre som tolk.

Innvandrerkvinnemiljøer er generelt svært lukket og vanskelig å komme i kontakt med. Det arbeides derfor fortsatt med å nå ut til denne gruppen. Der innvandrerkvinner ferdes har vi forsøkt å legge ut informasjon om JURK. Vi ser at en del innvandrerkvinner ikke behersker norsk selv om de har bodd i Norge i flere år. JURKs informasjonsfolder og brosjyren ”Innvandrerkvinnens rettstilling” er derfor oversatt til engelsk.

Om Skoleprosjektet

JURK har utarbeidet et foredrag som tar for seg generell familie-, barne- og arverett, utlendingsrett samt spørsmål vedrørende vold og mishandling. Det sendes ut forespørsler til norskundervisningsklasser for kvinner i Oslo om det er interesse for denne type skolering. Responsen har vært positiv, og JURK har i 2007 holdt en rekke foredrag på forskjellige Osloskoler.

Foredraget som omhandler utlendingsrett er konsentrert om to hovedområder; ulike former for rett til opphold i Norge og generelle plikter/rettigheter i Norge. Foredraget er, spesielt siden deltagerens norskkunnskaper er meget varierende, gjort mer lettfattelig ved utstrakt bruk av eksempler. Foredragene blir justert etter norskkunnskapene til de tilstedeværende. For JURK er dette en god anledning til å gi informasjon til en gruppe kvinner som er vanskelig å nå ut til. JURKs foredrag kommer altså etter ordinær norskundervisning til kvinnene.

Tilbakemeldingene på prosjektene har vært ubetinget positive. Det er et stort behov for informasjon til innvandrerkvinner om deres rettigheter og plikter i Norge. Mange av de vi har besøkt tidligere, ringer og ber oss om å komme tilbake. Mange av de stedene vi møter innvandrerkvinner er de eneste stedene kvinnene får lov til å gå uten sine menn, så dette er derfor et viktig forum for å nå ut til denne målgruppen.

6.3 ARBEID, SOSIAL OG TRYGDEGRUPPEN

6.3.1 Saksbehandling

Arbeid

I flere av sakene bisto JURK i drøftelsesmøter og forhandlingsmøter, hvor de fleste endte i favør av vår klient. Ved å gi generell rådgivning gjennom brev og brosjyrer, har også klienten selv kunnet ivareta sine interesser selv. Dette er svært gledelig ettersom JURK driver etter prinsippet hjelp til selvhjelp. På denne måten kan vi hjelpe flere.

Spesielt opplever vi at kvinnene havner i en vanskelig situasjon i forbindelse med graviditet og foreldrepermisjon. Midlertidig ansettelse og tilkallingsavtaler er stadig et problem.

Trygdesaker

Gruppen har også i 2007 konsentrert seg om å skrive klager. Gruppen behandler av prinsipp ikke generelle trygdespørsmål, men vi har dette året gjort unntak ved tilfeller der klientene opplevde å få dårlig veiledning hos trygdekontorene, eller at vi oppfattet klientene som ressurssvake.

Sosialsaker

JURK har i flere saker behandlet konkrete spørsmål om sosiale rettigheter. Denne klientgruppen trenger en del hjelp, og det er ofte enkle grep som skal til for å bidra til hjelp til selvhjelp.

6.3.2 Informasjonsarbeid

Våren 2007 holdt gruppen foredrag for klasser i videregående skole om juridiske rettigheter med fokus på arbeidsrett. JURK ser at vi på denne måten kan nå ut med informasjon til unge som begynner i arbeidslivet og som vet lite om sine rettigheter.

7. ULIKE RETTSPOLITISKE GRUPPER

7.1 TRAFFICKINGGRUPPEN

Trafficking (menneskehandel) er ikke et nytt fenomen. Ulike former for menneskehandel og slaveri er kjent fra historien, og eksisterer i beste velgående flere steder i verden. Kommersiell utnyttelse av barne- og kvinnekropper er blitt en multinasjonal industri, med stor fortjeneste til bakmennene. Disse er ofte tilknyttet organisert kriminalitet. Trafficking er i ferd med å bli en av verdens største illegale økonomiske virksomheter, og er i rask vekst. Kvinner og barn blir kidnappet, lokket med penger, ekteskap, arbeid eller lignende, for i neste runde å bli tvunget ut i prostitusjon.

JURKs overordnede målsetting er å bekjempe kvinneundertrykking og å bedre kvinners rettstilling. Arbeid mot vold og mishandling har alltid vært i kjernen av JURKs virksomhet. Menneskehandel medfører alvorlige brudd på ofrenes grunnleggende menneskerettigheter. Arbeidet mot menneskehandel faller således klart inn under JURKs formål.

Våren 2007 arbeidet traffickinggruppen med en holdningskampanje mot menneskehandel. Dette var et samarbeid med Likestillingsombudet, LO og Krisesentersekretariatet. Kampanjen ble støttet med midler fra EU. Dette resulterte i en ”kortkampanje”.

JURK har også i 2007 sittet i en referansegruppe opprettet av barne- og likestillingsdepartementet. Denne kampanjen startet opp i 2006 og varer ut 2008.

7.2 ASYLPROSJEKTET

Prosjektet er videreført fra tidligere år. Ideen til Asylprosjektet kom etter medieoppmerksomhet om kvinnelige asylsøkere som lever i frykt for vold og overgrep. ”Voldtektsofre på asylmottak tør ikke anmelde overgriperne i frykt for at det skal påvirke asylsøknaden. De kjenner sine rettigheter altfor dårlig, og får ikke nok informasjon på mottakene, sier Smaadahl” (Dagsavisen 19.07.02).

Asylprosjektet har i år utarbeidet en brosjyre, ”Asylsøkere i Norge - Innføring i norsk rett”. Denne skal i 2008 oversettes til flere ulike språk. Målet med denne brosjyren er å gi en fremstilling av juridiske og praktiske spørsmål som er aktuelle for asylsøkere.

Asylprosjektet var også i november 2007 på en asylkonferanse i London.

7.3 FAMILIEGRUPPEN

Familiegruppen har som hovedmålsetting å jobbe rettspolitisk ut i fra våre erfaringer fra saksbehandlingen i familierettslige spørsmål.

I 2007 lanserte JURK kampanjen ” Du kan ikke leve på luft og kjærighet ” i sammenheng med 8. mars. Denne kampanjen har som formål å bevisstgjøre kvinner om sine rettigheter ved ugift samliv. Kampanjen viste seg å være svært vellykket og vil derfor bli jobbet videre med i 2008.

7.4 FRI RETTSHJELP

Denne gruppen ble opprettet høstsemesteret 2007. Bakgrunnen var fokuset på et ønske om endring i rettsrettshjelpsloven. I denne saken har JURK lagt vekt på å samarbeide med de andre studentdrevne rettshjelpstiltakene. En del av fellesseminaret på Geilo ble brukt til å arbeide med dette. Arbeidet skal videreføres i 2008.

8 ANNET RETTSPOLITISK ARBEID, INFORMASJONSARBEID OG AVHANDLINGER

8.1 Generelt

I tillegg til saksbehandlingen og partsrepresentasjon i konkrete saker, står JURK som tidligere nevnt for et bredt informasjonsarbeid. Utarbeidelse av brosjyremateriell er en viktig del av dette arbeidet, og vår erfaring er at vi på denne måten kan nå ut til flere kvinner. JURK arbeider under prinsippet om ”hjelp til selvhjelp”. Bruken av brosjyrer gjør klientene bedre i stand til å orientere seg om sin rettsstilling og fremme sine rettigheter. Mange kvinner ønsker vår bistand etter at en tvist har oppstått. Informasjon har i så måte en klar forebyggende effekt, og mange konflikter blir mindre ressurskrevende når det eksisterer lettfattelig informasjon i form av brosjyremateriell. Dette vil også lette presset på rettsapparatet og på offentlige kontorer.

8.2 Høringer

JURK er fast høringsinstans, og utformer høringsuttalelser vedrørende lovforslag som berører våre saksområder. I 2007 skrev JURK bla følgende høringsuttalelser:

- Høringsuttalelse vedrørende forslag til endringer i ekteskapsloven mv. – felles ekteskapslov for likekjønnede og ulikekjønnede par.
- Høringsuttalelse vedrørende forslag om kriminalisering av sex-kjøp.
- Høringsuttalelse vedrørende forslag om endringer i arveloven - rett til arv og uskifte for samboere.
- Høringsuttalelse vedrørende forslag om å gi rett til utvidet barnetrygd i tilfeller der ektefelle eller lignende er i fengsel.
- Høringsuttalelse vedrørende besøksforbud.

8.3 Rettspolitisk forening

JURKs daglige leder sitter i styret i Rettspolitisk forening.

8.4 JURK i media

JURKs reklamefilm vist på reklamefri dag på TV2 i påske, pinse og jul 2007.

8.5 Jurkebulletin

Jurkebulletinen blir sendt ut til alle tidligere JURKere som er registrert i vårt adresseregister. PR-gruppen har ansvaret for utgivelsen av Jurkebulletinen. Det har i 2007 vært utarbeidet og sendt ut en utgave.

8.6 Studentavhandling

Medarbeiderne i JURK kan skrive spesialoppgave for JURK i sitt nedtrappingssemester. I 2007 ble følgende avhandling skrevet for JURK:

”Skjevdelingsregelen i et kvinneperspektiv” av Grethe K. Nielsen.

8.7 FELLESEMİNARET

Hvert år arrangeres fellesseminar for alle studentrettshjelpstiltakene i landet; Jussformidlingen i Bergen, Jusshjelpe i Nord-Norge, Jushjelpe i Midt-Norge, Juss-Buss og JURK.

På seminaret blir sentrale juridiske emner og problemstillinger tatt opp og diskutert. Hensikten med seminaret er å gi tiltakene mulighet til å oppdatere sin kunnskap og øke sin faglige kompetanse. I tillegg er seminaret et verdifullt arrangement for å utveksle erfaringer og diskutere hva som kan gjøres for å forbedre saksbehandlingen for klientene. Fellesseminaret fører også til at rettshjelpstiltakene blir bedre samkjørt, noe som igjen gir klientene bedre hjelp og mer lønnsom utnyttelse av ressursene. Fellesseminaret representerer en kontinuerlig evaluering av rettshjelpsarbeidet, noe som i neste omgang kommer klientene til gode i form av et bedre rettshjelpstilbud.

Det blir engasjert ledende jurister fra ulike rettslige instanser til å holde innlegg. Organisasjonene bytter på ansvaret for faglig program, arbeidet med rapportskrivning, søke om økonomisk støtte, føre regnskap samt å ta seg av den praktiske del av seminaret.

Fellesseminaret høsten 2007 var lokalisert på Geilo, og ble arrangert av Juss-Buss. Temaet var rettspolitisk arbeid.

9 INTERN SKOLERING

9.1 GENERELT

Det foregår en kontinuerlig og omfattende skolering som den enkelte medarbeider og organisasjonen har stort utbytte av. Hevingen av kompetansenivået kommer klientene til gode i form av et bedre rettshjelpstilbud.

JURK anser det som svært viktig å holde medarbeiderne faglig oppdatert på de juridiske områder som vi hovedsaklig arbeider innenfor. Det er også viktig med praktisk skolering i saksbehandling og partsrepresentasjon. Vi forsøker derfor å øke medarbeidernes kompetanse på dette området, det være seg strategitenkning, forhandlingsteknikk og liknende.

9.2 OPPLÆRINGSUKEN

Hvert semester arrangeres egen opplæring for nyansatte medarbeidere i JURK. Hensikten er å informere medarbeiderne om organisasjonen, gi en generell innføring i saks- og klientbehandling, samt oppdatere og øke den faglige kompetansen på sentrale juridiske emner. Opplæringsuken har dessuten en sosial funksjon, fordi den bidrar til at medarbeiderne blir kjent med hverandre, noe som igjen skaper trygghet i arbeidssituasjonen.

Det blir invitert foredragsholdere både fra universitetet, offentlig forvaltning og instanser, samt fra privat sektor til å holde innlegg og lede diskusjonen under opplæringsuka.

9.3 GRUPPENES OPPLÆRING

Gruppene har et selvstendig ansvar for den interne opplæring av medarbeiderne. For nærmere informasjon om den interne skoleringen, se under de respektive gruppenes arbeid.

9.4 FOREDRAGSLUNSJ

Flere ganger per semester inviteres eksterne foredragsholdere til å holde foredrag om ulike rettsområder som er av interesse for vårt arbeid. Foredragene er ment å være av mer uformell karakter og avholdes under vår ordinære lunsjtid. Foredragene holder alltid et høyt faglig nivå og er svært viktig for at saksbehandlerne skal yte kvalifisert rettshjelp.

Foredragslunsjer i 2007:

- Per Egil Hegge
- NORAD
- Jane E. Christensen: Bør fornærmede ha partsstilling i straffesaker?
- Den Uavhengige Sosionområdgivningen (DUS)
- Ressurscenter for menn (REFORM)
- Kari Storsletten om presse og media
- Ola Viken (2 ganger)
- Birgitte Storvik om straffegjennomføring
- Thomas Benestad om voldsoffererstatning
- Arne Persholm fra PRO-senteret
- Jens Edvin Skoghøy

9.5 EKSTERNE MØTER, KURS OG SEMINARER

JURKs medarbeidere etterstreber å holde seg oppdatert på ulike rettsområder som angår vårt arbeid, og har i den forbindelse blant annet deltatt på følgende møter, kurs og seminarer:

- Seminar i arbeidsrett
- KROM-seminar
- Nobels Fredssenter
- Kurs hos konfliktrådet
- Kurs hos UNE
- Møte med statssekretær i Barne- og likestillingsdepartementet

- Lansering av NGO-fond i Slovakia
- Møte med REFORM
- Likestillingskonferanse i Steinkjer
- Kurs hos huseiernes landsforbund
- IMER-seminar med kvinneretten
- Kurs hos namsfogden
- Møte med NOAS
- FEMM-nettverkets seminar
- UDI's vårkonferanse
- Kurs hos leieboerforeningen
- Kurs hos Husleietvistutvalget
- Kurs hos UDI
- Rettspolitisk høstseminar
- Forhandlingsteknikkurs
- Kurs i trygd
- Debatt på Chateau Neuf
- Fagmøte hos Billighetserstatningskontoret

10 INTERNASJONALE SAMARBEIDSPROSJEKTER I 2007

10.1 Tanzania-prosjektet, samarbeid med KWIECO

JURK inngikk i april 2005 en samarbeidsavtale med Kilimanjaro Women Information Exchange and Consultancy Organisation (KWIECO) om et treårig samarbeid for årene 2005 til 2007. KWIECO ble etablert i 1987 av en gruppe på ti kvinner, og har således lang erfaring som rettshjelpere. Organisasjonen er den eneste i Kilimanjaro-regionen som arbeider både med rettsopplysning, rettshjelp samt fører prinsipielle saker for retten. Videre er organisasjonen avhengig av frivillig innsats for sin eksistens, og den styres og ledes av kvinner.

Innledning

Den vestlige verden stiller som vilkår for å yte pengestøtte at afrikanske stater skal adoptere vestlige lover, herunder fremme likestilling mellom kjønnene. Tanzania har inkorporert kvinnekonvensjonen i grunnloven, og kvinner har på papiret formelt sett like juridiske rettigheter som menn. I praksis er derimot situasjonen en helt annen. Den patriarkalske kulturen og sedvaneretten dominerer, noe som opprettholder det skjeve maktforhold mellom kjønnene og fører til et samfunn hvor overgrep mot kvinner og barn er en del av hverdagen. Et gjennomgående problem i Tanzania er at folk flest mangler kunnskap om sine lovfestede rettigheter. De få som sitter inne med denne kunnskapen, benytter sjelden rettsapparatet. Samfunnets holdninger og stigmatisering gjør det vanskelig for dem å gå til domstolene for å få gjennomslag for sine rettigheter.

Tilgang til jord

Kvinnens tilgang til jord er priggitt deres forhold til menn, gjennom kvinnenens rolle som døtre, hustruer eller søstere. Som oftest er det kvinnens status som hustruer som er avgjørende, og sosialt sett er det forventet at alle kvinner gifter seg. På grunn av det patriarkalske systemet får kvinner bare nytte godt av bruksretten til jord så lenge ektefellen lever. Etter ektemannens død

har kvinnen lite selvstendig råderett over jorden. Oftest returneres eiendomsretten i stedet til mannens slekt, som fordeler jorden videre til andre mannlige slektninger. Kvinners bruksrett til jord er nå ytterligere truet av befolkningsvekst. Enker som tradisjonelt har vært noe beskyttet gjennom deres posisjon som hustruer, blir nå hyppig utsatt for trusler fra mannlige familiemedlemmer, til og med egne sønner.

HIV/Aids-epidemien

I Tanzania er ca hver tiende person smittet av HIV. Den nasjonale lovgivning fokuserer på forebygging av virusspredning gjennom regler om kontroll av de HIV-smittede. Det finnes ikke lovregler som gir rettighetene til de som er rammet av HIV/Aids.

Kvinner råder i liten grad over egen seksualitet, og utgjør derfor en større andel av de smittede. Smittefaren forsterkes av ektemennenes promiskuøse omgang med kvinner utenfor ekteskapet, samt systemet med flerkoneri. En kvinne kan ikke diskutere seksualitet med sin mann. Hun kan ikke stille krav til bruk av kondom eller HIV-testing. Selv om hun vet at mannens elskerinne er HIV-smittet, tør hun ikke si nei til sex. Sex er ansett for å være en av mannens rettigheter på bakgrunn av medgiften han har betalt for å gifte seg med henne.

Målsettinger

Prosjektet har som mål å gi mennesker nødvendig rettshjelp. Rettshjelp skal tilbys alle, men det er særlig fattige kvinner, menn og barn prosjektet retter seg mot.

En annen målsetting er å endre det patriarkalske samfunnet, slik at kvinner ikke bare formelt, men også reelt sett oppnår like rettigheter som menn. Et tiltak for å nå denne målsettingen er å bringe konflikter som utspringer av det patriarkalske systemet inn for domstolene. Gjennom rettsavgjørelser som slår fast at kvinner er urettmessig diskriminert, vil det over tid skje holdningsendringer som vil innebære økt likestilling og respekt for menneskerettighetene. Videre er det en målsetting å arbeide for lovreformer. Prosjektet skal gjennomføre holdningsskapende arbeid for å fremme generell respekt for menneskerettigheter i Kilimanjaro-regionen. For å oppnå langsiktige resultater vil holdningsarbeidet rettes spesielt mot barn og unge.

Prosjektarbeid

Samarbeidet mellom JURK og KWIECO har i hovedsak bestått i prosjektforvaltning. Det vil si overføring av penger og oppfølgende rapporter som vi plikter å oversende FOKUS til gitte frister i løpet av året. Videre har samarbeidet bestått i gjensidig erfaringsutveksling som har styrket begge organisasjoner.

Etter vår oppfatning er KWEICOs medarbeidere dyktige, faglig godt kvalifiserte og dedikerte i sitt arbeid med prosjektet. De gjør en imponerende innsats som det står stor respekt av. KWIECO står imidlertid overfor store utfordringer. De patriarkalske holdningen gjennomsyrrer samfunnet, og fører til at over halvparten av befolkningen holdes utenfor samfunnsutviklingen. Dette er ikke bare et overgrep mot kvinnene selv, men hemmer den demokratiske utviklingen og bekjempelsen av fattigdommen. KWIECO gjør en uvurderlig innsats for befolkningen i Kilimanjaro-regionen som JURK er stolte av å støtte. Gjennom kunnskap om sine rettigheter kan enkeltindividene selv bidra til å bedre både sin egen situasjon og samfunnet for øvrig. På denne måten kan Tanzania komme på fote og på sikt bli uavhengig av bistand fra land som Norge.

JURK og KWIECO er innvilget tilskudd fra NORAD via FOKUS for 2007.

10.2 Juridisk rådgivning for kvinner i Litauen

Prosjektets hovedformål er å hjelpe kvinner som er, står i fare for å bli eller har vært utsatt for vold eller menneskehandel. Strategien er å angripe problemstillinger knyttet til disse temaene ved opplysningsarbeid og rettshjelp. Videre søker prosjektet å lette adgangen til likhet og rettferdighet for kvinner i Litauen, gjennom å tilby rettshjelp, rådgivning og bistå i rettsvister.

Målgruppen er kvinner i Litauen, og rettehjelpskontoret er plassert i Vilnius. Studentene som har praktisert ved tiltaket tar med seg verdifull erfaring om kvinners rettsstilling i sin fremtidige yrkeskarriere, og kan påvirke andre gjennom sitt videre arbeid. Rettshjelpstiltaket har nådd ut til kvinner med lav inntekt. Dette er kvinner som ellers ikke ville ha fått juridisk bistand. Flere kvinner har også oppgitt at de har kontaktet tiltaket fordi rådgivningen blir gitt av kvinner.

Flere kvinner tar kontakt med rettshjelpstiltaket fordi de har hørt om det av andre kvinner som har mottatt hjelp. De som selv ikke har muligheten til å kontakte mottaket, kan likevel få glede av prosjektet gjennom den informasjonen tidligere klienter videreformidler til andre kvinner.

Etter WIIC og JURKs oppfatning, er prosjektets målsettinger oppnådd. Mange kvinner har henvendt seg til rettshjelpstiltaket. Ved å fortsette prosjektet, tror vi at rettshjelpstiltaket i stor grad kan bidra til at kvinner får en bedret stilling i Litauen. Både WIIC og JURK erfarer gjennom vårt arbeid at behovet for rettsopplysning er stort hos mange kvinner. Vårt arbeid er etter vår oppfatning egnet til å endre holdninger over tid, og til å føre til økt likestilling mellom kjønnene.

Prosjektet ble innvilget støtte som TV-aksjonsprosjekt for prosjektperioden 2006-2008.

10.3 Retthjelpstiltak i Latvia- Marta-senteret

Kvinner i Latvia blir stadig utsatt for diskriminering og grove krenkelser, som vold i nære relasjoner. Kvinner som tar kontakt med politiet eller andre instanser blir ikke alltid tatt på alvor, og får ikke den nødvendige oppfølging. Vold i nære relasjoner oppfattes som en privatsak; noe myndighetene ikke ønsker å blande seg inn i. For å bedre kvinners stilling i Latvia generelt, arbeider Marta Centre med å forandre holdninger. Det arrangeres kurs og seminarer for ulike yrkesgrupper som er i kontakt med voldsutsatte kvinner.

I forbindelse med TV-aksjonen 2005 reiste en representant fra JURK til Latvia og besøkte Marta Centre, sammen med TV-aksjonens ambassadør Jens Stoltenberg. Det ble vist et innslag fra besøket på innsamlingsdagen 23. oktober. Prosjektet ble innvilget støtte som TV-aksjonsprosjekt for prosjektperioden 2006-2008.

På bakgrunn av støtten, ble et retthjelpstiltak opprettet i Marta Centre. Prosjektet er rettet mot kvinner som har vært, eller står i fare for å bli utsatt for vold. Tiltaket gir råd og veiledning, samt bistand til å prosedere saker for domstolene.

Målsettingene med prosjektet er å gi kvinner som er utsatt for vold i nære relasjoner gratis profesjonell juridisk rådgivning ved konsultasjoner på Martasenteret og på internett, samt å representere kvinnene i retten. Videre jobber de rettspolitisk for å endre samfunnets holdning til vold i nære relasjoner, og å fremme likestilling mellom menn og kvinner. Prosjektet ønsker også å fremme juridisk kunnskap på feltet vold i nære relasjoner, og at det skal finnes flere dyktige juridiske eksperter på dette området. De ser videre at det er et stort behov for endringer i landets lover, ikke bare i strafferetten, men også på det privatrettslige området.

Det er også et mål å endre holdningene til vold i nære relasjoner hos politi, myndigheter og domstoler. Retthjelpstiltaket jobber derfor aktivt med holdningskampanje ved deltakelse i samfunnsdebatt. I løpet av 2007 har medarbeiderne på prosjektet blant annet skrevet innlegg i nasjonale aviser og deltatt i debatt på radio. Videre publiserer tiltaket brosjyrer med informasjon om temaet vold i nære relasjoner. Disse finner man hos statlige og kommunale institusjoner over hele landet.

10.4 Guatemala-prosjektet, samarbeid med ICCPG

JURK inngikk i 2003 en samarbeidsavtale med Institute of Comparative Studies in Penal Sciences of Guatemala (ICCPG). ICCPG er en akademisk NGO som har spesialisert seg i strafferett. Instituttet koordinerer størstedelen av dets aktiviteter med universitetet i San Carlos og andre ikke-statlige organisasjoner som driver med juss og menneskerettigheter. ICCPG arbeiderer med implementering av teori, undervisning og lobbyarbeid, og har også samarbeidsavtaler med forskjellige enheter i Guatemalas rettssystem.

Kort beskrivelse av prosjektet

Prosjektets tittel er "Frihetsberøvede kvinners rettigheter". Prosjektets overordnede mål er å sikre at frihetsberøvede kvinner behandles i tråd med menneskerettighetene, å fremme endringer i kriminalpolitikken som ivaretar hensynet til kjønnsperspektivet, samt at dette perspektivet blir vektlagt på alle nivåer i Guatemalas rettssystem. Prosjektet vil fokusere på bevisstgjøring, rådgivning og opplæring av ulike parter i rettssystemet, deriblant dommere, offentlige forsvarere, politi og fengselsbetjentstudenter.

Gjennom innarbeiding av kjønnsperspektivet ønsker ICCPG å øke bevisstheten blant de som opptrer i rettsystemet, internasjonale menneskerettighetsorganisasjoner og samfunnet generelt for å forhindre brudd på menneskerettighetene. På lang sikt er målet et rettssystem som ivaretar menneskerettighetene til frihetsberøvede kvinner.

Bakgrunn

Kvinner blir ofre for menneskerettighetsbrudd ofte i kraft av at de er kvinner. Det skjer fra det øyeblikk de pågripes, og gjennom prosessen fra rettssak til soning i fengslene. Kvinnenes sosioøkonomiske situasjon spiller en vesentlig rolle når de kommer i konflikt med loven. I fengslene blir det ikke tatt spesielt hensyn til kvinnes helse og morsrolle. Selve rettssystemet, dets respektive myndigheter og lover neglisjerer kvinnenes rettigheter.

Varetekt brukes i utstrakt grad og over lengre perioder. Mange kvinner opplever å sitte i måneder og år i varetekt for de minste forbrytelser. I rettsprosessen er man i stor grad avhengig av å betale seg frem i køen for å få en rask domsavsigelse, enten ved penger eller for eksempel seksuelle tjenester. I fengslene er man videre avhengig av å ha egne midler eller støtte fra familie og venner utenfor, for å sikre seg det nødvendigste som sengetøy, klær og rent drikkevann. Dette betyr igjen at de fattigste og de med familien langt unna, ofte indianerkvinner, soner under svært vanskelige forhold.

Guatemalas rettssystem er diskriminerende og selektivt. Det opererer i tråd med maktstrukturene og opprettholder eksisterende ulikheter. I relasjon til kjønn styrker dette den aktuelle urettferdigheten som er med på å krenke kvinnenes menneskerettigheter.

Det finnes ingen studier i Guatemala som spesifikt tar for seg kvinners soningsforhold i et kjønnsperspektiv, bortsett fra den undersøkelsen som ICCPG har gjennomført, og som utgjør bakgrunnen for dette prosjektet.

Målgruppe

Prosjektets målgruppe for lobbyarbeid og undervisning er følgende:

- Kvinner arrestert på grunn av småkriminalitet, for eksempel forseelser
- Ansatte i justissektoren
- Kongressmedlemmer
- Internasjonale menneskerettsorganisasjoner
- Det guatemalske samfunnet
- Verdenssamfunnet
- Frihetsberøvede kvinner

Prosjektet tar sikte på å bedre soningsforholdene for Guatemalas kvinnelige innsatte i varetekts- og soningsfengsel.

Finansiering

Prosjektet ble innvilget støtte fra TV-aksjonen 2008.

11 STUDIETUR

11.1 INNLEDNING

JURK har lang tradisjon for å dra på studietur. Dette er en fin måte å øke medarbeidernes internasjonale engasjement på.

KONTAKT OSS

Telefon:

22 84 29 50

Postadresse:

Juridisk rådgivning for kvinner
Postboks 2691, Solli
0204 Oslo

Besøksadresse:

Arbinsgate 7

www.jurk.no